

AĞRI HAVZASI'NIN STRATİGRAFİK, SEDİMANTOLOJİK VE JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ (AĞRI-DOĞU ANADOLU)

Necmettin Aksoy^a, Demirkan Fırat Demirkaya^a, Serkan Üner^b

^aYüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 65080 Van-Türkiye

^bYüzüncü Yıl Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 65080 Van-Türkiye
(suner@yyu.edu.tr)

ÖZ

Doğu Anadolu Platosu Arap ve Avrasya plakaları arasındaki çarpışma zonunun kuzeyinde yer almaktadır. Sıkışma tektoniğine bağlı olarak oluşan Ağrı Havzası oluşumundan günümüze kadar önemli morfolojik ve sedimantolojik değişim göstermiştir. Eosen'de oluşan Ağrı Havzası'nın çökel dolgusu Orta Eosen-Alt Miyosen yaşlı resifal kireçtaşları ile başlamaktadır. Orta-Geç Miyosen'de Bitlis-Zagros Kenet Kuşağı boyunca gerçekleşen kıta-kıta çarpışması Ağrı Havzası'nın da bulunduğu bölgenin yükselmesine ve havzanın denizel ortam koşullarından karasal ortama geçiş yapmasına sebep olmuştur. Buna bağlı olarak Geç Miyosen ve sonrasında havza kayaçları gölsel çökeller, akarsu çökelleri ve alüvyon yelpazesi çökelleri ile temsil edilmektedir. Bu çalışma Ağrı Havzası'nın stratigrafik, sedimantolojik ve jeomorfolojik özelliklerini birlikte değerlendirerek, havzanın jeolojik evrimini anlamak amacıyla yapılmıştır.

Bölgesel sıkışma ve yükselme Ağrı Havzası'nın özellikle kuzey kenarlarında geniş yayımlı alüvyon yelpazelerinin oluşmasına sebep olmuştur. Bu alüvyon yelpazesi çökelleri, havzanın kuzey ve güney kenarlarının asimetrik olarak yükselmesi sebebiyle deforme olmuş ve kazılarak havza ortasına doğru yer değiştirmiştir. Havza geometrisindeki bu değişim akarsu sistemini de önemli şekilde etkilemektedir. Havzayı doğu-batı doğrultuda geçen Murat ve Seyran nehirlerinin kanallarının güneye doğru göç etmesi bu değişimin en güzel göstergelerindedir. Morfolojik olarak takip edilebilen bu yer değiştirme özellikle havza güneyinde Murat Nehri'nin eski kanal çökelleri üzerinde bulunan taşkın ovası çökelleri ile de belirlenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sedimantoloji, jeomorfoloji; Ağrı Havzası; Doğu Anadolu Platosu

STRATIGRAPHICAL, SEDIMENTOLOGICAL, AND GEOMORPHOLOGICAL PROPERTIES OF AĞRI BASIN (AĞRI-EASTERN ANATOLIA)

Necmettin Aksoy^a, Demirkan Fırat Demirkaya^a, Serkan Üner^b

^aYüzüncü Yıl University, Institute of Natural and Applied Sciences, 65080 Van-Turkey

^bYüzüncü Yıl University, Department of Geological Engineering, 65080 Van-Turkey

(suner@yyu.edu.tr)

ABSTRACT

Eastern Anatolia Plateau is located on the north of the collision zone between Arabian and Eurasian plates. Compressional Ağrı Basin has shown important morphological and sedimentological modifications from formation to now. Basin fill of the Eocene Ağrı Basin begins with Middle Eocene-Lower Miocene reefal limestones. Collision along the Bitlis-Zagros Suture Belt caused to uplifting of the Ağrı Basin and surrounding area and transition from marine to terrestrial conditions in the basin. Basin was represented by fluvial, lacustrine, and alluvial fan deposits after Late Miocene. This study aims to evaluate the stratigraphical, sedimentological, and geomorphological properties of basin and to understand the geological evolution of the Ağrı Basin.

Several alluvial fans deposited on the northern part of the Ağrı Basin in relation with the regional compression and uplift. These alluvial fans were deformed by asymmetrical uplifting of the north and south parts of basin resulted with deformation of these alluvial fans and were prograded to the central part of the basin. Fluvial system was significantly affected from changes in the basin geometry. Southerly shifting of the east-west aligned Murat and Seyran river channels is one of the best indicators of this modification. This displacement which can be traced morphologically may be determined by the presence of floodplain deposits resting on the paleochannel deposits of the Murat River at the southern part of the basin.

Keywords: Sedimentology; geomorphology; Ağrı Basin; Eastern Anatolia Plateau